הִלְכוֹת תְּפִלִּין סִימָן ל

(יג) * וּכְשֶׁגִּיגַע זְמַנָּן יְמַשְׁמֵשׁ בָּהֶם וִיבָרֵךְ, דִּלְיֵיכָּא לְמֵיחַשׁ שָׁמָּא יִישַׁן בָּהֶם * כֵּיוָן שֶׁהִשְׁכִּים (יד) וְיָצָא (ה) לַדָּרָךְ: ד * [ד]הָיָה בָּא בַּדֶּרֶךְ וּתְפִלִּין בְּרֹאשׁוֹ (טו) וְשָׁקְעָה עָלָיו (ו) חַמָּה, אוֹ שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ וּתְפִלִּין בְּרֹאשׁוֹ (טז) וְקִדֵּשׁ עָלָיו הַיּוֹם, יַנִּיחַ יָדוֹ עֲלֵיהֶם עַד שֶׁיִּגְיַע לְבֵית. וְאִם יֵשׁ בַּיִת קָרוֹב לַחוֹמָה שֶׁמִּשְׁתַּמְּרִים שָׁם, חוֹלְצָם וּמַנִּיחָם שָׁם: ה * [ה]וְיֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר שֶׁאִם הִתְפַּלֵּל (ז) [ז]תְּפִלַּת עַרְבִית (יז) מִבְּעוֹד יוֹם עַד שֶׁלֹּא הֵנִיחַ תְּפִלִּין, אֵין לוֹ לְהַנִּיחָם אַחַר כָּךְ:

ז בְּיצָה ט״ו (ע״א) לְפֵרוּשׁ הַתּוֹסָפוֹת (ד״ה הית). ח כְּתָבִי מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי יִשְׂרָאֵל (תרומת הדשן ח״ב) סִימָן קכ״א.

בֵּאוּר הֵיטֵב

ג (ה) לַדָּרָךְ. וְדַוְקָא הוֹלֵךְ בְּרַגְלָיו אוֹ רוֹכֵב, אֲבָל יוֹשֵׁב בַּעֲגָלָה אָסוּר לְהַנִּיחַ שָׁמָּא יִישַׁן בָּהֶם, כֵּן כָּתַב לְבוּשׁ: ד (ו) חַמָּה. מֵירֵי בְּחל. וְאַף עַל גַּב דְּאָמְרִינַן בְּסָמוּךְ דְּאֵין צָרִיךְ לְחַלְצָן דְּלַיְלָה זְמַן תְּפִלִּין, שְׁאנִי הָכָא דְּיֵשׁ לַחוּשׁ לְמִי שֶׁיִּפְגַּע בּוֹ יְטֵעָה לוֹמַר שֶׁמֻּתָּר לְהָנִיחַ אוֹ תְּפִלִּין, אֲבָל בְּסָמוּךְ מֵירֵי שֶׁיּוֹשֵׁב בְּבֵיתוֹ. וְכֵן מַה שֶּׁכָּתַב אַחַר זֶה קָדַשׁ עָלָיו הַיּוֹם, רְצוֹנוֹ לוֹמַר קְרִאַת שְׁמַע וְצָרִיךְ לְחַלְצָן, אֲבָל בְּחל אֵין צָרִיךְ. טַ״ז (סק״ו), וְהָעוֹלַת תָּמִיד (סק״ה) לֹא כָּתַב כֵּן עַיֵּן שָׁם: ה (ז) תְּפִלַּת עַרְבִית. וְכָתַב בְּבִרְכֵי יוֹסֵף (סק״ג) בְּשֵׁם (דְּבַר) [זִכָּרוֹן] מֹשֶׁה בֶּרַח עַל הַתְּפִלִּין בַּלַּיְלָה אוֹ שֶׁפָּבוּר שֶׁהוּא יוֹם וְהָיָה לַיְלָה, אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ כְּשֶׁגִּיגַע זְמַן הֲנָחַת תְּפִלִּין, עַיֵּן שָׁם:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

תְּפִלִּין הוּא. וַאֲפִלּוּ (יח) הָיָה לוֹ מָקוֹם לְשָׁמְרָן, גַּם כֵּן מַתָּר לְלָבְשָׁן, כֵּיוָן דְּלֵיכָּא לְמֵיחַשׁ שָׁמָּא יִישַׁן בָּהֶם וּכְדִלְקַמָּיהּ: (יג) וּכְשֶׁגִּיגַע זְמַנָּן. דְּאַף דְּהִתִּירוּ חַז״ל לְהַקְדִּים הַהֲנָחָה בַּלַּיְלָה בְּמָקוֹם דְּלֵיכָּא לְמֵיחַשׁ לְשָׁנָה, אֲפִלּוּ הָכִי לְעִנְיַן בְּרָכָה לֹא רָצוּ לְתַקֵּן לוֹמַר וְצִוָּנוּ קֹדֶם הַזְּמַן. וּמִכָּל מָקוֹם (יג) אִם קִדֵּם וּבֵרַךְ בַּלַּיְלָה כְּשֶׁהֲנִיחָם, אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ שֵׁנִית בַּבֹּקֶר: (יד) וְיָצָא לַדָּרָךְ. וְדַוְקָא (יג) הוֹלֵךְ בְּרַגְלָיו (יד) [א]אוֹ רוֹכֵב, אֲבָל יוֹשֵׁב בַּעֲגָלָה אָסוּר לְהָנִיחַ, שָׁמָּא יִישַׁן בָּהֶם, וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד״ה כיון): ד (טו) וְשָׁקְעָה וְכוּ׳. רֵישָׁא זוֹ (טו) מֵירֵי בְּחל, וּלְחַלְצָן וּלְנָשְׁאָן בְּיָדוֹ הוּא מִתְיָרָא שָׁמָּא יִפְלוּ מִמֶּנּוּ בַּדָּרָךְ, וְהִתִּירוּ לוֹ לְהָנִיחַ יָדוֹ עֲלֵיהֶם וּלְכַסּוֹתָם. וְאַף עַל גַּב דִּבְסָעִיף ב׳ אָמְרִינַן דְּמִכֵּיוָן שֶׁהֵם מִכְבָּר עָלָיו אֵין צָרִיךְ לְחַלְצָן, שְׁאנֵי הָכָא (טו) דְּמִי שֶׁיִּפְגַּע בּוֹ פֶּן יִטְעֶה לוֹמַר שֶׁמֻּתָּר לְהָנִיחַ אָז תְּפִלִּין, אֲבָל בְּסָמוּךְ מֵירֵי שֶׁיּוֹשֵׁב בְּבֵיתוֹ. וְהַאי וְשָׁקְעָה חַמָּה (יז) פָּרוּשׁ, סוֹף שְׁקִיעָה דְּהוּא צֵאת הַכּוֹכָבִים, דִּבְבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת אֵין צָרִיךְ לְחַלְצָן וּמוּתָּרִין כֵּן לְמַעֲשֶׂה. וְכָל זֶה מִדִּינָא, וּכְשֶׁם הָאָר״י זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה (שער הכוונות דרושי תפילת מנחה דרוש ב) כָּתוּב שֶׁהָיָה נִזְהָר לְחַלְצָן אַחַר שְׁקִיעַת הַחַמָּה: (טז) וְקִדֵּשׁ וְכוּ׳. רְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּנַעֲשָׂה בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת וְאִי אֶפְשָׁר לוֹ לְשָׂא אוֹתָם בְּיָדוֹ לְבֵיתוֹ מִפְּנֵי קְדֻשַּׁת שַׁבָּת, וּלְהַשְׁאִיר אוֹתָם שָׁם אִי אֶפְשָׁר, דְּהָתָם מִדְרָשׁוֹת שָׁלָהֶם הָיוּ בַּשָּׁדֶה מָקוֹם שֶׁאֵין מְשַׁמְּר, (יח) מִפְּנֵי הַגַּנָּבִים, עַל כֵּן הִתִּירוּ לוֹ חֲכָמִים לְנָשְׂאָם עָלָיו דֶּרֶךְ מַלְבּוּשׁ עַד בֵּיתוֹ, אַף צָרִיךְ לְכַסּוֹתָם שֶׁלֹּא יִרְאוּהוּ שֶׁהוּא נוֹשֵׂא תְּפִלִּין עָלָיו בְּשַׁבָּת: ה (יז) מִבְּעוֹד יוֹם. וַאֲפִלּוּ עוֹד הַיּוֹם גָּדוֹל (יט) קֹדֶם שְׁקִיעָה, לְפִי שֶׁכְּבָר עָשׂוּ לַזְּמַן הַזֶּה לַיְלָה וּזְמַן שְׁכִיבָה בִּקְרִיאַת שְׁמַע וּתְפִלָּה שֶׁל עַרְבִית, וְאִם יָנִיחַ בּוֹ תְּפִלִּין יַחְזוֹר וְיַעֲשֶׂהוּ יוֹם וַהֲרֵי הֵן שְׁתֵּי קְלוּת שֶׁסּוֹתְרוֹת זוֹ אֶת זוֹ. אַף הָאַחֲרוֹנִים (כ) הִסְכִּימוּ לַהֲלָכָה [ג]דְּמַחֲיָב לַהֲנִיחָן (כא) וּבְלִי בְּרָכָה כָּל זְמַן שֶׁהוּא קֹדֶם צֵאת הַכּוֹכָבִים. וְאִם הוּא לֹא הִתְפַּלֵּל עֲדַיִן אַף עַל פִּי שֶׁהַצְּבּוּר הִתְפַּלְּלוּ, אֵין בְּכָךְ כְּלוּם וְיָנִיחַם בְּבְרָכָה (כב) אִם הוּא עֲדַיִן יוֹם, כֵּיוָן שֶׁהוּא אֵינוֹ עוֹשֶׂה שְׁתֵּי קְלוּת הַסּוֹתְרוֹת זוֹ אֶת זוֹ. (כג) וְדַוְקָא אִם לֹא הֵנִיחָן בְּאוֹתוֹ יוֹם כְּלָל, אֲבָל אִם כְּבָר הֵנִיחַ תְּפִלִּין רַק שֶׁרוֹצֶה לְהָנִיחַ גַּם עַתָּה, אֵין רָאוּי לַהֲנִיחָם אִם הַצְּבּוּר כְּבָר הִתְפַּלְּלוּ עַרְבִית:

שֶׁתְּמָהוּ הַפּוֹסְקִים עַל זֶה, מִשּׁוּם הַאי בְּרַיְיתָא דְּכֵיצָה ט״ו עַמּוּד א׳ דְּקָאָמְרָה דִּצְרִיךְ לְהָנִיחַ יָדוֹ עֲלֵיהֶם וּמִשְׁמַע לַיהּ דִּפְלִיגֵי אַהֲדָדֵי בָּזֶה וּפָסַק כְּהַאי בְּרַיְיתָא דְּבֵיצָה מִשּׁוּם דְּאַבַּיֵי דְּהוּא בָּתְרָא סָבַר כֵּן בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים (המאיר לארץ סק״ח) דְּהַבְּרַיְיתוֹת סוֹתְרוֹת אַהֲדָדֵי, עַיֵּן שָׁם:

ה * וְיֵשׁ מִי וְכוּ׳ מִבְּעוֹד יוֹם וְכוּ׳. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה בְּמָה שֶׁכָּתַבְנוּ לַיְלָה וּזְמַן שְׁכִיבָה בִּקְרִיאַת שְׁמַע וְכוּ׳, הוּא מִשֻּׁלְחָן עָרוּךְ הַגְּרַ״ז (ס״ה), וּמִתֹּרֶץ בָּזֶה קְצָת קוּשְׁיָא שֶׁל הָאֶלְיָה רַבָּה (סק״ה) שֶׁהֲרֵי אִסּוּר תְּפִלִּין בַּלַּיְלָה אֵינָנּוּ מִשּׁוּם לַיְלָה רַק מִשּׁוּם שֵׁנָה וְכִבְסְעִיף ג׳, וּבָזֶה קְצָת נִיחָא. וּלְפִי זֶה לְאוֹתָן הָאֲנָשִׁים הַזְּהִירִין לִקְרוֹת עוֹד הַפַּעַם קְרִיאַת שְׁמַע בְּזִמְנָהּ וְאֵינָן קוֹרְאִין אֶז אֶלָּא כְּדֵי לַעֲמֹד בַּתְּפִלָּה מִתּוֹךְ דִּבְרֵי תוֹרָה וּכְדִלְקַמָּן בְּסִימָן רל״ה סָעִיף א׳, אֲפָשֵׁר שֶׁיִּשְׁתַּנֶּה זֶה הַדִּין וְעַיֵּן עוֹד בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה בְּמָה שֶׁכָּתַבְנוּ דְּאִם הוּא לֹא הִתְפַּלֵּל עֲדַיִן וְכוּ׳ אִם הוּא עֲדַיִן יוֹם, דְּאִם הוּא בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת נִרְאֶה לִי דְּלֹא יְבָרֵךְ אֶז, דִּבְלָאו הָכִי הַפְּרִי מְגַדִּים מְפָקֵפֵק עַל דִּבְרֵי הַמְּגַן אַבְרָהָם בְּסָעִיף קָטָן ב׳ בְּמָה שֶׁכָּתַב דְּזְמַן הַנָּחַת תְּפִלִּין הוּא עַד צֵאת הַכּוֹכָבִים, הֲגַם דִּקְרוּבֵי מִחַיֵּב לְהָנִיחַ כֵּיוָן שֶׁלֹּא קִיֵּם עֲדַיִן מִצְוַת תְּפִלִּין דִּבְדִבְרֵי תוֹרָה סְפֵיקָא לְחֻמְרָא וְשָׁמָּא הוּא עֲדַיִן יוֹם וּכְמוֹ שֶׁפָּסַק הַפְּרִי מְגַדִּים בְּאֶשֶׁל אַבְרָהָם (סק״ז), עַל כָּל פָּנִים הַבְּרָכוֹת אֵינָן מַעֲכְבוֹת:

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

הַחַמָּה, עַיֵּן שָׁם: ה (ז) תְּפִלַּת עַרְבִית. וְכָתַב בִּבְרֵכִי יוֹסֵף (סק״ג) בְּשֵׁם (דְּבַר) [זִכָּרוֹן] מֹשֶׁה בֶּרַח עַל הַתְּפִלִּין בַּלַּיְלָה אוֹ שֶׁפָּבוּר שֶׁהוּא יוֹם וְהָיָה לַיְלָה, אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ כְּשֶׁגִּיגַע זְמַן הֲנָחַת תְּפִלִּין, עַיֵּן שָׁם:

בֵּאוּר הֲלָכָה

לֹא יְבָרֵךְ אֶז עַל הַתְּפִלִּין, וּרְאָיָה לְדִבְרֵינוּ דְּעִקַּר רְאִיַת הָעוֹלַת תָּמִיד (סק״ג) וְהַגְּרַ״א (ס״ג) הוּא מִמָּה דְּאִיתָא שָׁם (מנחות לו.) בְּבְרֵיְיתָא וּמְתִירָא שָׁמָּא יֹאבְדוּ וְכוּ׳, וַהֲרֵי שָׁם גַּם כֵּן פָּסַק הַבְּרֵיְיתָא דְּאֵין לְבָרֵךְ עַד שֶׁיַּגִּיעַ הַזְּמַן, וּכְמוֹ שֶׁפָּסַק הַטּוּר וְשֻׁלְחָן עָרוּךְ (ס״ג) כְּהָרַא״שׁ (הלכות תפילין סי׳ טז) וּדְלֹא כְּרַבֵּנוּ פָּרֶץ (מצוה קנג הגהה יא) וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַגְּרַ״א (שם):

ג * וּכְשֶׁגִּיגַע זְמַנָּן. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס״ק יג) בְּמָה שֶׁכָּתַבְנוּ וּמִכָּל מָקוֹם אִם קִדֵּם וְכוּ׳, הוּא מֵחִדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר שֶׁכָּתַב דְּנוֹכֹל לִסְמֹךְ בָּזֶה עַל דַּעַת הָרַבֵּנוּ פָּרֶץ (מצוה קנו הגה יא), עַיֵּן שָׁם, וּמִשְׁמַע מִזֶּה דִּבְלֹא הִשְׁכִּים וְיָצָא לַדֶּרֶךְ צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ אִם בָּרַךְ עַל הַתְּפִלִּין בַּלַּיְלָה, וּמִדִּבְרֵי הַבִּרְכֵי יוֹסֵף (סק״ג) שֶׁהוּבָא בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק״ו) מַשְׁמַע דִּבְדִיעֲבַד בְּכָל גַּוְנֵי אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ, וְלֹא הֵבִיא בִּבְרֵכִי יוֹסֵף טַעַם לָזֶה, וְאוּלַי שֶׁבְּדִיעֲבַד נִסְמַךְ עַל שִׁיטַת רַשַׁ״י (מנחות לו: ד״ה ואם) וְרַבֵּנוּ יוֹנָה (ברכות ד: ד״ה אמר) שֶׁפְּבִירָא לְהוּ דְּמַאי דְּאָמְרִינַן הָלְכָה וְאֵין מוֹרִין כֵּן הוּא אֲפִלּוּ לְעִנְיַן לְהָנִיחַ לְכַתְּחִלָּה, אַף בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ סָעִיף ב׳ לֹא פָּסַק כְּוָתֵיהוּ וְצָרִיךְ עִיּוּן לְמַעֲשֶׂה. וּמִכָּל זֶה תָּבִין דְּמַה דְּנוֹהֲגִין אֵיזֶה אֲנָשִׁים בֵּימוֹת הַחֹרֶף לְהָנִיחַ תְּפִלִּין וּלְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם תָּכֵף מִשֶּׁעָלָה עַמּוּד הַשַּׁחַר, לֹא שַׁפִּיר עָבְדִי:

* כֵּיוָן שֶׁהִשְׁכִּים וְיָצָא לַדֶּרֶךְ. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס״ק יד). וְעַיֵּן בְּעַטֶּרֶת זְקֵנִים וּבְפְרִי מְגַדִּים בְּמִשְׁבְּצוֹת זָהָב סָעִיף קָטָן ג׳ שֶׁמְּצַדְּדִים לוֹמַר דְּאַף בַּעֲגָלָה נִרְאֶה לְהַתִּיר, וּבְאַרְצוֹת הַחַיִּים (לכ הארץ ס״ג) מַסְכִּים לְהַמַּחְמִירִין. וְנִרְאֶה לִי דְּאִם הוּא מִתְיָרֵא שֶׁמָּא יְאַבְּדֵם וְעוֹשֶׂה כְּדֵי לִשְׁמְרָם, בְּוַדַּאי אֵין לְהַחְמִיר אַף בְּיוֹשֵׁב בַּעֲגָלָה אַחֲרֵי דִּבְלָאו הָכִי דַּעַת הָעוֹלַת תָּמִיד (סק״ג) וְהַגְּרַ״א לְהַקֵּל בְּמַנִּיחָן בְּשִׁכְבֵי הַשְּׁמִירָה:

ד * הָיָה בָּא בַּדֶּרֶךְ וְכוּ׳. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה בְּסָעִיף קָטָן ט״ו ט״ז. וְהוּא הַדִּין דְּהָוֵי מִצֵּי הַמְחַבֵּר לְמִנְקַט בְּחַד גַּוְנָא, הָיָה בָּא בַּדֶּרֶךְ וְקִדֵּשׁ עָלָיו הַיּוֹם גַּם כֵּן לְעִנְיַן שַׁבָּת וּכְדִלְקַמָּן בְּסִימָן רס״ו סָעִיף י׳ אֶלָּא דְּנִקַּט לִישָׁנָא דְּגְמָרָא, וְנוֹכֹל לֵאמֹר דְּהַגְּמָרָא אַשְׁמוּעִינַן רִבּוּתָא דְּאַף שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּתוֹךְ קָהָל וְעֵדָה אֲפִלּוּ הָכִי מוֹעִיל מַה שֶּׁהוּא מַנִּיחַ יָדוֹ עֲלֵיהֶם וְלֹא חָיְשִׁינַן כֵּן יַרְגִּישׁוּ בּוֹ שֶׁהוּא נוֹשֵׂא עָלָיו תְּפִלִּין וְגַם יוֹצֵא בָּם מִבֵּית הַמִּדְרָשׁ לַחוּץ בְּשַׁבָּת. וְהָא דְּלֹא נָקַט הַגְּמָרָא וְהַמְחַבֵּר הַאי בְּבָא דְּהָיָה יוֹשֵׁב בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ גַּם כֵּן לְעִנְיַן חֹל, תַּרַץ הַשַּׁ״ז (סק״ז) דִּבְחל [ב]אִם יוֹשֵׁב בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ אֵין צָרִיךְ לְהַנִּיחַ יָדוֹ עֲלֵיהֶם [כָּל זְמַן שֶׁהוּא בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ] דְּהֹכֶל יוֹדְעִין שָׁם שֶׁלָּקְחָן מִבְּעוֹד יוֹם וְלֹא יַעֲשֶׂה אִסּוּר, וְהַמַּגֵּן אַבְרָהָם (סק״ג) לֹא סְבִירָא לֵיהּ הַאי חִלּוּק, כֵּן כָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים. וְנִרְאֶה לִי לְתָרֵץ לְדִידֵיהּ בִּפְשִׁיטוּת דְּאַשְׁמוּעִינַן הַגְּמָרָא רִבּוּתָא דְּאַף בְּבָא בְּדֶרֶךְ צָרִיךְ לְהַנִּיחַ יָדוֹ עֲלֵיהֶם פֶּן יִתְגַּעוּ בּוֹ אֲנָשִׁים וְיֵחָשְׁדוּהוּ שֶׁהֵנִיחַ תְּפִלִּין בַּלַּיְלָה, וְאֵינוֹ דּוֹמֶה לָהָא דְּסָעִיף ג׳ בְּהָיָה רוֹצֶה לָצֵאת לְדֶרֶךְ דְּמַנִּיחָם וְלֹא זָכְרוּ הַפּוֹסְקִים כְּלָל דְּצָרִיךְ לְהַנִּיחַ יָדוֹ עֲלֵיהֶם, דְּשָׁאנֵי הָתָם שֶׁהוּא קָרוֹב לָצֵאת לַדֶּרֶךְ וְהוּא קָרוֹב מְאֹד לְהַזְּמַן דִּכְדֵי שְׁכִיבָה. אַף אִם כֵּן יִוָּלֵד מִזֶּה דִּין חָדָשׁ דְּאִם הִשְׁכִּים כְּמָה שָׁעוֹת קֹדֶם אוֹר הַבֹּקֶר וּמַנִּיחָם דְּצָרִיךְ לְהַנִּיחַ יָדוֹ עֲלֵיהֶם, וְצָרִיךְ עִיּוּן לְמַעֲשֶׂה. וְהַקָּרוֹב אֲלַי דְּלְהָכִי הִשְׁמִיט הָרַמְבַּ״ם הַאי בְּרַיְיתָא דְּהִשְׁכִּים לָצֵאת לַדֶּרֶךְ

(יג) עוֹלַת תָּמִיד (סק״ד) וּפְרִי מְגַדִּים (משו״ר סק״ה): (יד) חִדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר: (טו) מַיְירֵי בְּחל, וּלְחַלְצָן וּלְנָשְׂאָן בְּיָדוֹ הוּא מִתְיָרֵא שָׁמָּא יִפְלוּ מִמֶּנּוּ בַּדָּרָךְ, וְהִתִּירוּ לוֹ לְהַנִּיחַ יָדוֹ עֲלֵיהֶם וּלְכַסּוֹתָם. וְאַף עַל גַּב דִּבְסָעִיף ב׳ אָמְרִינַן דְּמִכֵּיוָן שֶׁהֵם מִכְבָּר עָלָיו אֵין צָרִיךְ לְחַלְצָן, שְׁאנֵי הָכָא (טו) דְּמִי שֶׁיִּפְגַּע בּוֹ פֶּן יִטְעֶה לוֹמַר שֶׁמֻּתָּר לְהָנִיחַ אָז תְּפִלִּין, אֲבָל בְּסָמוּךְ מֵירֵי שֶׁיּוֹשֵׁב בְּבֵיתוֹ. וְהַאי וְשָׁקְעָה חַמָּה (יז) פָּרוּשׁ, סוֹף שְׁקִיעָה דְּהוּא צֵאת הַכּוֹכָבִים, דִּבְבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת אֵין צָרִיךְ לְחַלְצָן וּמוּתָּרִין כֵּן לְמַעֲשֶׂה. וְכָל זֶה מִדִּינָא, וּכְשֶׁם הָאָר״י זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה (שער הכוונות דרושי תפילת מנחה דרוש ב) כָּתוּב שֶׁהָיָה נִזְהָר לְחַלְצָן אַחַר שְׁקִיעַת הַחַמָּה: (יז) מִבְּעוֹד יוֹם. וַאֲפִלּוּ עוֹד הַיּוֹם גָּדוֹל (יט) קֹדֶם שְׁקִיעָה, לְפִי שֶׁכְּבָר עָשׂוּ לַזְּמַן הַזֶּה לַיְלָה וּזְמַן שְׁכִיבָה בִּקְרִיאַת שְׁמַע וּתְפִלָּה שֶׁל עַרְבִית, וְאִם יָנִיחַ בּוֹ תְּפִלִּין יַחְזוֹר וְיַעֲשֶׂהוּ יוֹם וַהֲרֵי הֵן שְׁתֵּי קְלוּת שֶׁסּוֹתְרוֹת זוֹ אֶת זוֹ. אַף הָאַחֲרוֹנִים (כ) הִסְכִּימוּ לַהֲלָכָה [ג]דְּמַחֲיָב לַהֲנִיחָן (כא) וּבְלִי בְּרָכָה כָּל זְמַן שֶׁהוּא קֹדֶם צֵאת הַכּוֹכָבִים. וְאִם הוּא לֹא הִתְפַּלֵּל עֲדַיִן אַף עַל פִּי שֶׁהַצְּבּוּר הִתְפַּלְּלוּ, אֵין בְּכָךְ כְּלוּם וְיָנִיחַם בְּבְרָכָה (כב) אִם הוּא עֲדַיִן יוֹם, כֵּיוָן שֶׁהוּא אֵינוֹ עוֹשֶׂה שְׁתֵּי קְלוּת הַסּוֹתְרוֹת זוֹ אֶת זוֹ. (כג) וְדַוְקָא אִם לֹא הֵנִיחַ בְּאוֹתוֹ יוֹם כְּלָל, אֲבָל אִם כְּבָר הֵנִיחַ תְּפִלִּין רַק שֶׁרוֹצֶה לְהָנִיחַ גַּם עַתָּה, אֵין רָאוּי לַהֲנִיחָם אִם הַצְּבּוּר כְּבָר הִתְפַּלְּלוּ עַרְבִית:

ה (יז) מִבְּעוֹד יוֹם. וַאֲפִלּוּ עוֹד הַיּוֹם גָּדוֹל (יט) קֹדֶם שְׁקִיעָה, לְפִי שֶׁכְּבָר עָשׂוּ לַזְּמַן הַזֶּה לַיְלָה וּזְמַן שְׁכִיבָה בִּקְרִיאַת שְׁמַע וּתְפִלָּה שֶׁל עַרְבִית, וְאִם יָנִיחַ בּוֹ תְּפִלִּין יַחְזוֹר וְיַעֲשֶׂהוּ יוֹם וַהֲרֵי הֵן שְׁתֵּי קְלוּת שֶׁסּוֹתְרוֹת זוֹ אֶת זוֹ. אַף הָאַחֲרוֹנִים (כ) הִסְכִּימוּ לַהֲלָכָה [ג]דְּמַחֲיָב לַהֲנִיחָן (כא) וּבְלִי בְּרָכָה כָּל זְמַן שֶׁהוּא קֹדֶם צֵאת הַכּוֹכָבִים. וְאִם הוּא לֹא הִתְפַּלֵּל עֲדַיִן אַף עַל פִּי שֶׁהַצְּבּוּר הִתְפַּלְּלוּ, אֵין בְּכָךְ כְּלוּם וְיָנִיחַם בְּבְרָכָה (כב) אִם הוּא עֲדַיִן יוֹם, כֵּיוָן שֶׁהוּא אֵינוֹ עוֹשֶׂה שְׁתֵּי קְלוּת הַסּוֹתְרוֹת זוֹ אֶת זוֹ. (כג) וְדַוְקָא אִם לֹא הֵנִיחַ בְּאוֹתוֹ יוֹם כְּלָל, אֲבָל אִם כְּבָר הֵנִיחַ תְּפִלִּין רַק שֶׁרוֹצֶה לְהָנִיחַ גַּם עַתָּה, אֵין רָאוּי לַהֲנִיחָם אִם הַצְּבּוּר כְּבָר הִתְפַּלְּלוּ עַרְבִית:

ה (יח) מְפַלֵּג מִנְחָה, בְּרָכוֹת כ״ז (ע״א) כְּרַבִּי יְהוּדָא עַיֵּן שָׁם: (כ) אֶלְיָה רַבָּה (סק״ה) וּפְרִי מְגַדִּים (משו״ר סק״ז): (כא) פְּרִי מְגַדִּים (שם): (כב) עַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד״ה ויש): (כג) פְּרִי מְגַדִּים (שם):

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] ובשו״ע הרב (ס״ג) אוסר אף ברוכב. **ב]** וכ״כ בשו״ע הרב (ס״ב). **ג]** ובשו״ע הרב (ס״ה) כתב: וטוב לחוש לסברא האחרונה [להניח בלא ברכה. ראה בתהלה לדוד (סק״ג)].

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah